

Milli musiqi tariximizdə tara həmişə böyük hörmət bəslənilib. Sadıqcan kimi ifaçıların səs-sorağı bir vaxtlar bütöv Şərq dünyasına yayılmışdı. Bu şanlı ənənəni daim uca tutanların sırasında Məşədi Məlik Mansurovlar nəslinin misilsiz xidmətləri çağdaş dövrümüzdə də məhəbbətlə anılır. Xüsusən ustad tarzən, respublikamızın xalq artisti, özündən sonra dəyərli örnək, məktəb qoymuş Bəhram Mansurovun ifaçılığı, yetirmələrinə qayğısı dönə-dönə yad olunur.

Bəhram Mansurovu oxuculara bir daha tanımaq üçün yaxın günlərdə oğlu Eldar Mansurovun sayəsində işıq üzü görmüş bioqrafik xarakterli **"ÖMÜR QISA..."** (Bakı, "Səda" nəşriyyatı) xatirə toplusuna müraciət edirik. Bəhram müəllim yazıb: **"Mən 1911-ci ildə dünyaya göz açmışam. Babam Məşədi Məlikin evində hər axşam musiqi məclisi qurulardı. Həmin görüşlərdə vaxtaşırı Xurşudbanu Natəvan, Seyid Əzim Şirvani, Əbdürrəhim bəy Haqverdiyev iştirak edərdilər. Evimizdə bir növ ailə ansambli yaranmışdı. Babam kamança,**

Oxu, tar, kimsə səsindən doymaz

həyat yoldaşı Soltanbəyim dəf, oğlu Süleyman tar çalardı..."

Yeniyetmə Bəhram heç bir musiqi məktəbində təhsil almasaydı da, o, mütləq tarsevən, tarzən olmalıydı. Çünki gözünü açıb evlərində sənət korifeylərini görmüşdü, onların bənzərsiz ifalarını eşitmişdi. Sadıqcan ifasını yaddaşında saxlayana heç bir diplom gerek deyildi.

Bu fikri unudulmaz Bəhram Mansurovun özü yazıb: "Dəstgah muğamlarında nə qədər rənglər çalınırsa, onların əksəriyyəti Mirzə Sadıqın (Sadıqcanın - bu təxəllüsü ona Məşədi Məlik verib) yaradıcılığıdır. Qədim oyun havalarından "Turaçı", "Ceyrani", "Uzundərə", "Tərəkəmə", "Vağzal" - bunlar da Mirzə Sadıqındır".

Bir daha təkrar edirik: Bəhram əsl həyat məktəbi, təlim keçirdi. Üzeyir bəy Hacıbəyov kimi korifeyi, canlı klassiki, demək olar, hər gün görür, səsinə eşidirdi. İfaçılar Mirzə Fərəcdən, Şirin Axundovdan, Qurban Pirimovdan, Əbdülbəyir Zülalovdan, Cabbar Qaryağdıdan, Məşədi Məmməddən, Ələsgər Abdullayevdən isə sevib-seçəcəyi peşənin sirlərini öyrənə-öyrənə musiqi texnikumunu da yüksək qiymətlərlə bitirir.

Amma... Artıq mahir ifaçı kimi tanınan Bəhram Mansurovun da həyatından, ta-

leyindən İkinci cahan savaşı yan keçmir. Müharibə fəlakətdir, çox arzuları yarımçıq qoyur. Doğrudur, tanınmış sənətçi ön cəbhəyə getməmişdi. Lakin arxa cəbhədə öndə duranlardan biri olub. Gücü, fərasəti nəyə çatıbsa, özünü döyüşçü, əsl vətənpərvər kimi göstərmişdi. Qəmi, kədəri unutdurmaq üçün o, tanışlarına, soydaşlarına təskinlik verməliydə. Verirdi də. Bu barədə özü yazıb: "Uzun illər bir sıra görkəmli bəstəkar, xanəndə və ifaçılarla çiyin-çiyinə işləmişəm. Sovet hakimiyyətinin qələbəsiindən (oxu: faşizmin üzərində tarixi qələbə nəzərdə tutulur) sonra üç il ölkəmizin müxtəlif rayonlarından "Azərbaycan konsert birliyi"nin tərkibində siyasi təşviqat briqadası ilə "qara kağız" alanların, yol gözləyənlərin qarşısında saysız-hesabsız konsertlər verməmişəm".

B.Mansurov bənzərsiz sənətkar idi. Onun ifasında "Rast", "Segah", "Bayatı-Şiraz", "Qatar" və başqa muğamlarımız son dərəcə məhərrətlə səslənib. Həmin nadir, orijinal səslənmələr indi də qədərbilən tamaşaçı-dinləyicilərin yaddaşlarında yaşayır. Lakin istedadlı tarzənin həyatını, yaradıcılıq fəaliyyətini Opera və Ballet Teatrından ayrı təsəvvür etmək qeyri-mümkündür. Ömrünün yarıdan çoxunu

bu sənət məbədi ilə ülfət-məhəbbət bağlamışdı. Neçə-neçə Leyli-Məcnunlara, Əsl-Kərəmlərə haqqın yolunu göstərmişdi. Hüseynqulu Sarabski, Xan Şuşinski, Yavər Kələntəri, Rübəbə Muradova, Zeynəb Xanlarova, Arif Babayev, Əbülfət Əliyev, Ələvsət Sadıqov, Qulu Əsgərov, Baba Mahmudovlu bilavasitə Bəhram müəllimin solo ifası, müşayiəti ilə səhnədə uğurlar qazanıb, sürəkli alqışlarla qarşılanıblar. Onlar bir sənətçi, insan kimi B.Mansurovu belə xatırlayırlar.

Arif BABAYEV, xalq artisti: "Adam var evdən, adam da var eldən gedər. Bəhram müəllim eldən gedib. O, mahir ifaçı olmaqla yanaşı, həm də mehriban, qayğıkeş insan idi. Yaradıcı kollektivin hamısından tez teatra gəlirdi. İçəri daxil olandan ta gedincəyə kimi tarı əlindən yerə qoymazdı. Bir gün həmyaşıdı, dostu Xanlar Haqverdiyev zərəfatla soruşdu: "A Bəhram, gecə-gündüz onunlasan, bezmirsen?" Bəhram müəllimin cavabı qısa oldu: "Can sirdaşı adamı bezdirməz". Biz hamımız bilmədiyimizi ondan öyrənirdik. O, opera sənətimizin canlı klassiki idi. Allah ona qəni-qəni rəhmət eləsin".

Zeynəb XANLAROVA, xalq artisti: "İnanın, istər kədərli, istərsə də sevincli günlərimdə heç vaxt maestro yadımdan çıxmır. Ondan çox yaxşılıq görmüşəm. Bəhram müəllim təkcə tərda bizləri müşayiət etmirdi, həm də başa salırdı. Məsələn, Leylinin acınacaqlı taleyindən, ülvə və bəşəri məhəbbətindən, zəmanəsinin sərt adət-ənənələrindən elə maraqla, əhatəli danışardı ki, az qala rejissor mizanı yaddan çıxırdı. O, teatr kollektivinin başı üstündə daim yanan gur işıq idi. Fəxr edirik ki, bizim Bəhram müəllim kimi ustad ifaçımız, xalqımızın sənətkarı olub".

Alim QASIMOV, xalq artisti: "Birindən soruşurlar ki, qardaşın necə adamdır? O da cavab verir: yoldaş olmamışam. Yeni yolda-yoldaşlıqda insanın bütün müsbət-mənfi xüsusiyyətləri üzə çıxır. Bəhram müəllimlə yol yoldaşı olmağımı ömrüm boyu unutmaram. 1983-cü ildə ustadımız, Tələt Bakıxanov, bir də mən getmişdik Səmərqənd şəhərində keçirilən simpoziuma. Onda gördüm ki, Bəhram müəllim necə alicənab, diqqətci insandır..."

Yazının əvvəlində adı çəkilən kitabın son səhifəsində ustad sənətçimizin bu qeydləri diqqətimizi çəkir: **"...Arzularım, niyyətlərim böyükdür. Ömürdən, tələdən şikayətlənə bilmərəm. Xoşbəxtəm. Xoşbəxtəm ona görə ki, öz sevincimi, səadətimi xalqımla bölüşmüşəm. Gənclərə, tələbələrimə, oğlanlarıma baxıb düşünürəm: görəsən, onlar mənim qoyduğum mirası - musiqini mənim kimi təbliğ edəçəklərimi?"**

Bəli, ustad, edirlər. Əzəli-əbədi beşiyinizdə rahat uyuya bilərsiniz. Ən əsası isə, yaranışından üzü bəri könüllərə, qəblərə hakim kəsilən, eşidənlərə mənəvi zövq verən tara yenə də məhəbbət yüksəkdir. Əmin ola bilərsiniz, bu ənənə əbədi yaşayacaqdır.

Telman MEHDİXANLI,
"Azərbaycan"